

Питання відновлення Донбасу

23 вересня 2015 р. на засіданні Президії Національної академії наук України за участю представників органів виконавчої влади та Ради національної безпеки і оборони України було розглянуто питання «Відновлення Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики». З доповіддю, присвяченою цій проблемі, виступила член Президії НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України академік Е. Лібанова.

Представлену доповідь було підготовлено в рамках виконання академією завдань, зазначених в указі Президента України від 26.08.2015 р. № 514/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 липня 2015 р. «Про стан реалізації заходів щодо захисту майнових прав та інтересів держави Україна у зв'язку із тимчасовою окупацією частини території України»».

У ній було розглянуто комплекс пов'язаних із тривалим процесом відродження Донбасу проблем, які постали перед українською владою, українським суспільством та міжнародними організаціями, визначено шляхи реалізації завдань та заходи з подолання негативних наслідків донбаської трагедії, а також подано пропозиції щодо першочергових проектів законодавчих актів, які сприятимуть реалізації пріоритетних напрямів державної політики з відновлення та розвитку Донбаського регіону.

Відродження Донбасу передбачає відновлення його економіки на засадах, принципово відмінних від попередніх – відмові від застарілих технологій, високої енергоємності промисловості, небезпечних та шкідливих для життя і здоров'я людей виробництв та умов праці.

У представленій доповіді відродження Донбасу тлумачиться як розбудова території, придатної для життя, – з урахуванням усіх особливостей і труднощів, обумовлених безпосередньою близькістю зони бойових дій. Знищення технологічно застарілої економіки і розрив традиційних зв'язків з тимчасово окупованими територіями та Російською Федерацією змушує не лише формувати принципово інший господарський комплекс, а й здійснювати пошук нових ринків збуту виробленої продукції та постачання необхідної сировини й комплектуючих. У багатьох випадках нагальною потребою стане формування схем виробничих процесів із залученням до них підприємств Дніпропетровської, Запорізької, Харківської та інших областей України. Це, у свою чергу, означає необхідність вжиття таких заходів як зміна системи розселення, будівництво нових доріг і комунікацій, будівництво або ремонт об'єктів соціальної інфраструктури (передусім житла), залучення інвестицій у створення і впровадження інноваційних

об'єктів і технологій, а також стимулювання прискореного розвитку малого й середнього бізнесу, який забезпечуватиме робочими місцями мешканців території та постачатиме населенню необхідні товари й послуги. Окрім фінансових, перед Україною постав цілий комплекс соціальних проблем, появу яких було спричинено масовим вимушеним переміщенням людей із зони конфлікту, істотним перерозподілом соціального статусу окремих професій (військовослужбовців, шахтарів тощо), поширенням поствоєнного синдрому та ресоціалізації демобілізованих осіб і членів їхніх родин.

Проведення цілого комплексу назрілих політичних, соціальних і економічних реформ наразі відкриває можливості для кардинального реагування на новопосталі виклики, але, водночас, потребує дуже чіткого узгодження специфічних новацій, призначених саме для Донбасу, із загальними новаціями, які поширюватимуться на всі регіони України, а також з тими зобов'язаннями, які взяла на себе наша держава в рамках асоціації з Європейським Союзом.

Попри величезні та надзвичайно складні економічні та політичні проблеми, спричинені трагічними подіями на Донбасі, науковці підкреслили і наявність важливих позитивних змін соціопсихологічної ситуації в Україні, а саме: істотне прискорення формування української політичної нації та згуртованості суспільства навколо ідеї розбудови незалежної держави; відчутне посилення соціальних зв'язків, яке віддзеркалилося у зростанні соціального капіталу (зокрема завдяки налагодженню принципово нової системи контактів між абсолютно незнайомими людьми); утворення альтернативної щодо офіційних ЗМІ інформаційної системи, до формування і використання якої залучено значну частину українців (переважно молодого та середнього віку), що, у свою чергу, сприяє формуванню демократичного суспільства; найбільш очевидний і яскравий прояв активності громадянського суспільства – масовий волонтерський рух, виникнення якого було зумовлено усвідомленням суспільної небезпеки та прагненням її уникнення.

Відродження Донбасу потребує цілеспрямованої та системної роботи владних структур, широкого залучення громадянського суспільства та міжнародних організацій, а також адаптування та максимального використання накопиченого досвіду інших країн.

Дивіться відеосюжет телеканалу ICTV <http://g.ua/DSbZ> та Espresso.TV <http://g.ua/DSb5> (*Науковці обговорили питання відновлення Донбасу // Національна академія наук України (<http://g.ua/DSbe>). – 2015. – 24.09).*